

KIR. KÖZJEGYZŐK
KÖZLÖNYE

FOLYÓIRAT A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS
ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.

KIADJA
A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE

Megjelenik havonként egyszer.

Feladó, szerkesztő és kiadó
SZEMERJAY-PETRAN TIBOR DR.
budapesti kir. közjegyző

ELŐJANOS
KÖNYVNYOMDA
BUDAPEST
II. MECSET-UTCA

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. budapesti kir. közjegyző.
KIADJA: A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Telefon 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekkszámháza: 41.951.

Az erdélyi és keletmagyarországi ingatlanokról.

Irta: Dr. Sándorfalvi Pap István ny. kúriai tanácselnök.

1918-ban az összevágó szerencsétlen körülmények folytán Magyarország a rátámadt rabló államok prédája lett; aztán az ú. n. békeszerződés, a trianoni béke(?)-parancs odaitélte nekik az ország területének háromnegyed részét.

A magyar nemzet ebbe soha sem nyugodott bele; és Isten kegyelméből 1938. őszől kezdve már négyizben tért vissza az országnak a rabságból felszabadult egy-egy része.

Felesleges arról beszélni, hogy mit szenvedett az idegen uralom alá jutott terület és lakosság, főképpen a magyar lakosság.

A magyar államra nagy feladat hárul: eltakarítani a romokat, visszavezetni a lelkeket az erkölcsi felfogás nivójára, kiegyenlíteni a jogfosztás, az elnyomatás, üldözés, elszegényítés, lelki és anyagi elsorvasztás nagy hátrányait — legalább annyira, amennyire a jog uralmának eszméje megkívánja.

Az 1440/1941. M. E. sz. kormányrendelet, mely a román uralom alól felszabadult országrészen fekvő ingatlanokra vonatkozó magánjogi jogszabályokról szól, ezt a célt kívánja szolgálni.

Köztudomású, hogy a román állam az ú. n. agrár reform útján a magyar birtokok legnagyobb részét elkobozta s azokat túlnyomó

Dr. Sándorfalvi Pap István: Az erdélyi és keletmagyarországi ingatlanokról.

Dr. Ferencz József: Néhány szó az öröklési jog egységesítéséről.

Pulay József dr.: Reménybeli örökség a bírói gyakorlatban.

Közlemények.

A délvidéki közjegyzők kinevezése.

Az igazságügyi kormány vezérkarának kitüntetései.

Kitüntetések.

Lázár Ferenc dr. egyházi főgondnoki jubileuma.

Új közjegyzői állások.

A nyugdíjintézeti végellátások összegének felemelése.

Kamarák közleményei.

A közjegyzői intézmények részvétele az erdélyi nyelvénykölcson jegyzésben.

Ertekezlet a jogegységesítés tárgyában.

A közjegyzői irodai alkalmazottak jelölték és helyettesek fizetésének újabb szabályozása.

Új „direktiva” a különéleli tanácsítványok kiállítás tárgyában.

Volt zsidó közjegyzőhelyettes felvétele az ügyvédi kamarába.

Januárius hóban esedékes külön közjegyzői irodai teendők.

Rendeletek.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle.

Gazdasági Jog.

Illetékügyi Közlöny.

Joggyakorlat.

Magánjog.

A közjegyzői gyakorlatot közvetlenül érintő határozatok.

Szerkesztői üzenetek.

P. I. dr.

Tartalom-mutató a Kir. Közjegyzők Közlönye 1941. évi XL.

évfolyamához.

részben román kézbe juttatta. A rendelet ezekre az ingatlanokra nem tartalmaz intézkedéseket; ezt a rendelet kiegészítéseképpen a 2780/1941. M. E. sz. a. megjelent rendelet kifejezetten kijelenti.

Igy is nagy területet érint az 1440/1941. sz. rendelet. A 6. §. azokra az esetekre vonatkozik, amelyekben valamely hatósági erőszak, kényszerítő intézkedés folytán vesztette el valaki az ingatlanát; és módot ad arra, hogy azt a károsult tulajdonos visszazerezhesse.

A 7. §. szerint „ha az, aki ingatlanát az 1918. évi október hó 28. napjától az 1940. évi szept. hó 15. napjáig terjedő időben árverés, vagy más hatósági intézkedés (határozat) folytán, vagy az említett időben befejeződött elbirtoklás vagy a tényleges birtoklás alapján való telekkönyvi bejegyzés folytán vesztette el, vagy jogügylettel elidegenítette és ennek következtében súlyos kárt szenvedett, a szerző fél pedig a méltányossággal ellentétben aránytalan nyereségre tett szert, a károsodott fél a jelen rendelet hatályba lépésétől számított egy év alatt a szerző féltől károsodásának méltányos enyhítését követelheti, az ingatlan egy részének visszaadása, pénzbeli vagy más módon való kártalanítása útján“.

Tehát három esetben kíván a rendelet 7. §-a a károsultaknak segítséget nyújtani: 1. ha ingatlanukat árverés vagy más hatósági intézkedés folytán vesztették el, 2. ha elbirtoklás vagy a tényleges birtoklás alapján való bejegyzés folytán vesztették el, 3. ha jogügylettel elidegenítették.

Most csak ezzel a harmadik esettel kívánok foglalkozni.

Ennél az esetnél nem játszik szerepet az erőszak, hatósági vagy más kényszer, sem az egyszerű hatósági intézkedés. Ide az ú. n. szabadkézből való eladások tartoznak.

Helyes és méltányos ez az intézkedés, mert a megszállás ideje alatt létrejött elidegenítések legnagyobb része olyan körülmények közt történt, amelyek magukban hordtak valamely belső kényszert, amely a tulajdonost arra indította, hogy ingatlanától megváljon. A román állam tömegével fosztotta meg a tisztviselőket állásuktól, a más téren működőknek is igen sok esetben lehetlenné tette, hogy foglalkozási körükben megmaradhassanak. Ezek részben kénytelenek voltak a megszállott területet, szülőföldjüket elhagyni. Csonka-Magyarországon keresni megélhetést; másik részük otthon maradt, igyekezett valamilyen megélhetést találni. Ezek is, azok

is rá voltak kényszerülve s ennél fogva igyekeztek ingatlan vagyosukat eladni, — annál inkább, mert az agrár eljárás minden magyar birtokot fenyegetett, az eltávozókat elsősorban. De akiknél ilyen körülmény nem volt, azok is kénytelenek voltak sok esetben megélhetésük érdekében ingatlanuktól megválni. A házak helyzete sem volt jobb. Örökös rekvirálás fenyegette, különösen a városi házakat.

Ezek a körülmények egyben maguk után vonták azt is, hogy az eladók nem érhettek el megfelelő vételárat. A jelzett helyzetben u. i. legtöbbször időszerűtlen, de sürgető volt az eladás; nem volt mód higgadt megfontolásra, nyugodt körültekintésre, az árak felől tájékozás szerzésére, stb.

De ezenkívül az agrár eljárás rengeteg földet mozgósított. A románok földet kaptak az elvesztett magyar földekből; kaptak mértéken felül; nem volt gazdasági felszerelésük; megművelni csak nehezen, felületesen, sokszor sehogy sem tudták; parlagon maradtak a földek. Sokan úgy érezték, hogy jobb lesz a kapott földön túladni, mert hátha nem tarthatják meg. Sok kiosztott föld csakhamar gazdát cserélt.

A politikai, jogi és gazdasági helyzet bizonytalanságában nem *alakulhattak ki egészséges forgalmi árak*. Azok a forgalmi árak, amelyek szerepeltek, nem mutatták a valóságos értéket.

Ez is hozzájárult ahhoz, hogy az eladók nem érhettek el megfelelő vételárat.

Mindezek a körülmények indokoltá teszik a rendeletnek fentebb említett intézkedését, amely kiegyenlíteni kívánja az eladók részéről szenvedett súlyos károsodást és a vevők részén mutatkozó aránytalan nyereséget.

A rendelet 8. §-a szerint a károsodott fél per útján vagy a 9. §-ban meghatározott nem peres eljárás útján érvényesítheti követelését.

A peres eljárás ahhoz képest, hogy a kereset az érték szerint hova tartozik, a törvényszék vagy a járásbíró előtt indul. A nem peres eljárás (9. §.) a járásbíró hatáskörébe tartozik.

Nincsenek adataim arra, hogy az egyes bíróságoknál mennyi peres és nem peres eljárás indult, de hallottam, hogy általában nagy a megmozdulás. Láttam már peres eljárásban hozott I. fokú ítéletet, nem peres eljárásban hozott I. fokú és táblai végzést. Sőt

a Kúria elé is került egy elvi kérdés. Elég gyorsan; de bizonyára az egy évben megszabott határidő még hátralevő részén (1942. február 23-ig) igen sokan fognak még eljárást indítani.

Sok munka és nagy feladat hárul a bíróságokra. A megszokott rendes munkától és feladattól eltérő és rendkívüli.

De a magyar bíróságok élükön a m. kir. Kúriával, nem először állanak szemben ilyen rendkívüli feladattal. Csak a hasonló természetűekből az 1920-as években a pénzromlásból keletkezett jogi helyzet, az átértékelés kérdése állott előttük, az 1930-as évek elején pedig a gazdasági válság.

Az ezekkel kapcsolatos perekben igen gyakran a bíróság a valóságos értéket kereste, mert ennek az ismerete volt szükséges arra, hogy igazságos, méltányos ítéletet hozhasson.

Az eladott erdélyi ingatlanok kérdésben is ezt kell a bíróságnak keresnie.

A megszállás ideje alatt u. i. — mint említettem — az ingatlanok elidegenítése éppen ezért járt károsodással az elidegenítőre, mert nem kapott érte kellő ellenértéket. Említettem már azt is, hogy miért nem volt — legtöbb esetben miért nem lehetett — az ellenérték megfelelő.

Erdélyben ismeretes az, O. P. T. K. 934. §., mely azt rendeli, hogy kétoldali ügyletnél, ha az egyik fél felét sem kapta meg annak, amit a másiknak adott, az ügylet megszüntetését és az előbbi állapot visszaállítását követelheti; a másik fél azonban fenntarthatja az ügyletet, ha a hiányt a közönséges értékig pótolja. A gyakorlatban alig volt alkalom a 934. §-al való foglalkozásra. Nekem hosszú bírói szolgálatomban egyetlen egy esetem volt. A kolozsvári táblán referáltam. A Tábla nagynevű elnöke, Fekete Gábor elnökölt, akiről mint nagy bíróról mindig kegyelettel kell megemlékezni. Ő is azt mondta: „Ilyen esetem még nem volt“. Az eladó indította a pert, mert a vételár az értéknek a felét sem érte el, követelte az ügylet megszüntetését. Helyet adtunk a keresetnek arra az esetre, ha a vevő a megszabott határidő alatt nem fizeti meg a vételár hiányát.

Nem fordult elő pedig a gyakorlatban a 934. §. alkalmazása azért, mert a felek a szerződésekben rendszerint lemondtak arról a jogukról, (935. §.), hogy az ügyletet a 934. §. alapján felértékelés miatt megtagadják.

A nyomtatott szerződés-mintákban (ürlapokban) benne volt az erre vonatkozó pont. Benne volt a megszállás alatt használt román nyelvű szerződés-mintákban is.

Éppen azért az első kérdés, ami felmerül, az, hogy a rendelet szempontjából van-e jelentősége ennek a lemondásnak; mert bizonyára az alperesek hivatkozni is fognak erre. Természetes ez nem vonatkozik a magyar jog területére.

A rendelet azonban minden kikötés nélkül mondja ki, hogy a 7. §-ban említett feltétel esetén, az eladó súlyos károsodása, a szerző aránytalan nyeresége, tulajdonképpen tehát a vételár alacsony volta miatt kárpótlást lehet követelni. Ha nem így volna, a rendeletnek a román megszállás alól visszatért legnagyobb részére — melyen a O. P. T. K. van hatályban — nem volna célja és értelme. Teljesen közömbös tehát, hogy az elidegenítési szerződésben volt-e lemondás az O. P. T. K. 934. §-ban irt jogról vagy sem.

A 934. §. elsősorban ahhoz ad követelési jogot, hogy az ügylet megszüntetésével az előbbi állapot helyreállíttassék. A rendelet 7. §-a ehhez nem ad jogot, hanem csak a kárpótláshoz. A 934. §. továbbá akkor ad követelési jogot, ha a vételár (vételárról beszélünk, mert az esetek legnagyobb része adás-vételre vonatkozik) nem érte el a valóságos érték felét. A rendelet nem különböztet. Hogy van-e aránytalanság, van-e súlyos kár s a szerző részén aránytalan nyereség, az minden esetben az eset körülményeitől függ. Kétségtelen, hogy ha a vételár a valóságos érték felét sem éri el, ez magában megalapíthatja a kereseti alapot. De elképzelhetünk esetet, amelyikben ilyen alakulásban sem lehetne összeegyeztetni a méltányossággal, a kártérítés megítélését. Viszont lesznek olyan esetek, amelyekben a vételár az érték felét meghaladja, esetleg a háromnegyedet is eléri vagy még kisebb hiány mutatkozik, de az eset körülményei olyanok, hogy méltányossá teszik a kárpótlás megítélését.

A bíróságnak mindezekben szabad keze van.

A rendelet 7. §. értelme szerint a kereseti jog magából az elidegenítés tényéből támad, — egyetlen feltétele, hogy az elidegenítés által az elidegenítő kárt szenvedjen, a szerző fél pedig nyereséghez jusson. Figyelmen kívül maradnak tehát mindkét félnek személyes körülményei. Nem lényeges, hogy vajjon az elide-

genítő olyan helyzetben volt-e, hogy el kellett adnia ingatlanát, milyen okból vált meg attól; nem lényeges, hogy a szerző fél milyen okból szerezte meg, esetleg legjobb szándékból segíteni óhajtott és segített is az eladón annak nehéz helyzetében (mert el akart költözni s nem volt rá pénze, stb.). Teljesen közömbös tehát a jó vagy rosszhiszeműség kérdése; volt-e akár a szerződés megkötésénél, akár a vételár meghatározásánál tévedés, tévesztés, rábeszélés, becsapás; — természetesen csak olyan mértékű érték, mely nem alkalmas az ügylet érvényének megtámadására. — Mindezek közömbösek a dolog érdeménél.

Ellenben mindezek a körülmények számba jöhetnek a kárpótlás mértékének megállapításánál; — éppen úgy mint az átértékelésnél minden körülményt mérlegelni kell akkor, amikor meg kellett határozni, hogy milyen mérvű legyen az átértékelés (1928:XII. t.-c. 12. §.). Ott is a méltányosság, itt is méltányosság adja meg az irányt.

A bíróság tapasztalata és bölcs belátása megtalálja a helyes mértéket.

Megjegyzem, hogy ezeknek a mellék körülményeknek tisztázása végett legtöbb esetben felesleges hosszadalmas bizonyítást folytatni s ezzel a pereket nehezíteni, hosszabbítani. A felek előadása s más adatok elég alapot nyújtanak. Így volt az átértékelési perekben is.

Ezeknek a kártérítési pereknek azonban a gerince annak a meghatározása, *hogy mi volt az ingatlan valóságos értéke az elidegenítés idején.*

Itt mindjárt ki kellene térnem arra a kérdésre, hogy figyelembe lehet-e venni az ingatlannak az elidegenítés és az ellenérték szolgáltatását követő időben bekövetkezett értékelkedését; de mivel ez az elvi kérdés közelebbről (1941. dec. 12-én) a Kúria jogegysége alá került, erről nem kívánok szólni.

A *valóságos érték* megkeresése, megállapítása nem egyszerű dolog, mert mint már említettem, azok a forgalmi árak, melyek a megszállás ideje alatt szerepeltek, nem mutatják a valóságos értéket. Vissza kell nyúlni tehát olyan adatokhoz, amelyek segítségével meghatározhatjuk a valóságos értéket; vissza kell nyúlni a világháború (1914) előtt volt normális évekre, amikor rendes és egészséges forgalomban, **rendes és egészséges gazdasági viszonyok** közt minden vidéken, minden községben, városban az országos

viszonyok és a helyi viszonyok vezetésével alakultak ki a forgalmi árak. Mindenütt lehet megbízható árkialakulást találni s ha ennek alapján megállapíthatjuk, hogy a peres ingatlan mit érhetett a béke időben valamely időpontban s figyelembe vesszük az onnan kezdve az elidegenítésig eltelt időt, az azóta beállott fejlődést vagy visszaesést, tehát az értékelkedésre vagy értékcsökkenésre befolyással bíró körülményeket, akkor meghatározhatjuk azt is, hogy mit érhetett az ingatlan az elidegenítés idejében. Ha pl. az 1926-ban eladott ingatlan közelében a békeidőben (pl. 1913-ban) eladások voltak s átlag 1600 ar. k. volt 1 kat. hold ára, akkor az 1926-ban eladott 1 hold is megért 1913-ban 1600 ar. k.-t.: — és ha azóta (1913 óta) — el is tekintve az eltelt 13 évtől — valamely fejlődés állott be azon a részen (pl. vasútvonalakat vezettek) s ez a körülmény — normális viszonyok között — tíz százalékkal emelhetette ott az árakat, az 1926-ban eladott föld megérhetett 1926-ban 1760 ar. k-t, vagyis 2041.60 pengőt. A vételár pedig volt 15,000 lei, ami megfelel 500 pengőnek. Nyilvánvaló tehát, hogy az eladó egynegyedét sem kapta meg az ingatlan valóságos értékének. Ez a példa képzelt példa; de tömegével fognak előkerülni a hasonló esetek (magam is sokat ismerek), mert a lei bizonytalansága, hullámzása is hozzájárult, hogy a vételárak összege nem lehetett megfelelő.

Itt kapcsolódik be a kérdésbe a vételár átszámítása. Ismétlődik az értékelési perek gyakorlata. Azokban úgy jártunk el, hogy a korona-összeget átszámítottuk arany koronára, s azzal, majd a pengő életbe lépése után pengővel számoltunk s az ekképpen mutatkozó összegből ítéltünk megfelelő részt. Ez volt az átértékelés. Ennek a mértéke pedig az összes körülményektől függött. Volt esetünk, melyben teljes átértékeléssel marasztaltunk, volt eset, melyben nagyon keveset ítéltünk meg. E két pont között mozgott az átértékelés.

Ezekben az ügyekben is hasonló lesz az eljárás. A leiben meghatározott vételárt át kell számítani az akkor volt árfolyam alapján papirkoronára, ezt aranykoronára, ezt pengőre; — mikor pedig már a lei jegyzése pengőre szólott, közvetlenül pengőre.

Igy kapjuk meg egyfelől az ingatlan valóságos értékét, másik oldalon a fizetett vételár értékét. Ha ezek közt nagy a távolság, ez már egymagában mutatja, hogy az eladó súlyos kárt szenvedett, a szerző aránytalan nyereséghez jutott.

De a károsodás nemcsak a most említett puszta különbözetből áll, hanem hozzátartozik az is, hogy az eladó elesett a hasznok megfelelő részétől, a különbözeti összeg kamataitól. Lehetnek más alkatelemek is az egyes esetekben, amelyek a kárt s a nyereséget emelik. Megjegyzem, hogy a kamat-elévülés kérdése itt nem játszik szerepet, mert nem folyó kamatokról van szó, hanem a károsodás egyik alkateleméről; már pedig a károsodás meghatározásánál annak minden alkatelemét figyelembe kell venni. Ha tehát pl. a valóságos érték és a vételár között 1000 P. a különbség és 10 év telt el az eladástól, 10 évi kamat fejében 500 P-t kell hozzászámítani, a károsodás tehát 1500 P. Az ú. n. optáns perekben hasonló módon járt el a vegyes döntőbíróóság.

Hogy súlyos-e a kár, annak megítélése csak magára az esetre korlátozódik, mert lehet pl. hogy az eladó az eladás folytán 1000 P. kárt szenvedett, mert 1200 P. értékű ingatlanért csak 200 P-t kapott, csak egyhatod részt, de az eladó igen gazdag ember, akinél 1000 P. kár számba sem jön; mégis meg kell állapítani, hogy súlyos a kár; az említett körülmény majd a kártérítés mértékének meghatározásánál jöhet figyelembe. Éppen így a nyereség aránytalan volta is magában az esetben kell, hogy aránytalan legyen, mert megtörténhetik, hogy a szerző, aki ebben a példában 1000 P-t nyert, mert 1200 P. értékért csak 200 P-t adott, több más esetben veszített, talán maga is veszteséggel adott el; — ez azonban a mértékre tartozik.

Ami a *kártérítést* illeti, a 7. §. szerint a károsodott fél károsodásának méltányos enyhítését követelheti. Az *enyhítés* szóból arra lehet következtetni, hogy teljes kárt egyáltalában nem lehet megítélni; de mivel *méltányos* enyhítésről van szó, tehát a bíróság *belátására* van bízva a megítélés, — nézetem szerint nincs teljesen kizárva annak lehetősége, hogy a bíróság teljes kárt ítéljen meg, ha a szemben álló felek körülményeit mérlegelve úgy találja, hogy a teljes kár megítélése is csak enyhítés, mert az elidegenítő elesett ősi családi vagyonától s annak értéke utóbb rendkívüli módon emelkedett; — itt játszik szerepet a későbbi értékemelkedés.

Viszont lehet-e eset, hogy bár a súlyos kár és aránytalan nyereség megvan, mégsem ítéljen semmit a bíróság? Ezt is el lehet képzelni.

Ezek közt a szélsőséges esetek közt egész sorozata lehet a mérték megállapításának, amelynél figyelembe kell venni a per összes körülményeit, — azokat is, amelyekről fentebb szólottunk, amelyek a kérdés érdemében nem döntők, de a kártérítés mértékénél számba jöhetnek (pl. mi indította eladásra az eladót, mit csinált a vételárral, a szerző pedig milyen haszonnal használta az ingatlant, stb.).

A károsodás kiegyenlítésének egyik módja az ingatlan egy részének visszaadása. Igen helyes intézkedés, mert ezen az úton sok ingatlan-töredék kerülhet vissza magyar kézbe; és sok esetben könnyebben teljesítheti ezt a szerző fél, mint a pénz fizetését. Ha pl. a vevő csak egyharmad értéket adott a vételárban, az eladó kétharmadig károsodott s a bíróság úgy találja, hogy méltányos kártérítés fejében az érték felerésze jár, — ehelyett az ingatlan felerészét ítélheti vissza.

Azt gondolom, hogy a károsult felek sok esetben fogják ezt kérni. A bíróság meghallgatja a feleket a kártérítés módjára, de ha nem egyeznek meg, belátása szerint ítél; nincs kötve a felek kérelméhez, vagyis az ingatlan egy részét megítélheti, bár az eladó nem kérte, de a szerzőre ezt találja méltányosnak; — és megítélheti, bár a szerző ellenzi, ha az eladóra ez méltányos.

Más módja is lehet a kártérítésnek pl. a szerző fél más szolgáltatást ajánl s a bíróság méltányosnak találja ezt a megoldást.

A rendelet 7. §-a gondoskodik arról, hogy ha a szerző az ingatlant tovább adta, a károsodott fél a további szerzőtől is követelhesse kártalanítását. Enélkül az intézkedés nélkül a károsodott fél igen sok esetben elesnék a kártalanítástól.

Továbbadás esetén azonban nemcsak az utolsó szerző felelős, akinél az ingatlan van, hanem mindazok felelősek, akik az ingatlan továbbadása következtében nyereséghez jutottak. Ellen esetben a károsult nem kapná meg a kártérítést, mert lehet, hogy az utolsó szerzőnél kevés a nyereség. Meg kell vizsgálni tehát az egész helyzetet.

Példa világosítja meg a kérdést. A. eladta az ingatlant 1923-ban B-nek 5000 P-ért (mellőzöm a lei-összegeket s egyenesen az átszámítás folytán mutatkozó pengő-összegekkel számolok). — Az ingatlan valóságos értéke 15.000 P. volt; károsodott tehát az eladó

10.000 pengővel, (egyszerűsítés kedvéért a kamatról itt nem szó-
lunk.) — B. továbbadta C-nek az ingatlant 1925-ben 7000 pengőért;
nyert tehát 2000 P-t. — C. eladta 1927-ben 7600 P-ért D-nek. —
D. eladta 1928-ban 10.000 P-ért E-nek; — *nyert* tehát 3000 P-t.

Hogy érte-e A-t és milyen kár érte, attól függ, hogy mi volt
az ingatlan valóságos értéke és A. mit kapott vételárban. A pél-
dában A-t 10.000 P. károsodás érte. Most az a kérdés, ki felelős
ezért.

B. a továbbadásnál *nyert* 2000 P-t. C. semmit sem *nyert*; ő
tehát kiesik a felelősségből. D. *nyert* 3000 P-t. E-nél van az ingat-
lan 15.000 P. értékben, ő adott vételárban D-nek 10.000 P-t, *nyert*
tehát 5000 P-t.

Eszerint A-nak az ő 10.000 P. károsodásáért felelős B. 2000
P-vel, D. 3000 P-vel, E. pedig 5000 P-vel (összesen 10.000 P.). —
A bíróság úgy találja méltányosnak, hogy A. a 10.000 P. káros-
odásából 7000 P-t kapjon meg; ezt a 7000 P-t feloszthatja arányo-
san, tehát mindegyik összegből héttizedet ítél meg; esik B-re
1400 P., D-re 2100 P., E-re 3500 P. De ez csak abban az esetben
áll, ha B. és E. a felelősség szempontjából egyforma elbánás alá
esik. De lehet, hogy a per körülményeihez képest D-t nagyobb
mértékű, B-t kisebb és E-t még kisebb mértékű felelősség terheli
a méltányosság szerint. Ennek figyelembe vételével tehát az lehet
az eredmény, hogy B. fizet 1200 P-t, D. 3000 P-t, E. pedig 2800
P-t (összesen 7000 P.).

Azt kell szem előtt tartani, hogy A. (a károsult) bármilyen
esetben megkapja azt az összeget, amely méltányosan megállapított
kártérítésként megilleti.

A rendelet 7. §-a igen helyesen még azt rendeli, hogy ha valaki
a megszállás előtt adta el ingatlanát, a háború kitörése és a meg-
szállás közt (1914. júl. 28. és 1918. okt. 27. közt) terjedő időben,
de a vételárt a vevő csak 1918. okt. 27. után egyenlítette ki s
ennek folytán az eladó súlyos kárt szenvedett, ebben az esetben
is alkalmazni kell a 7. §. rendelkezéseit. Ebben az esetben nem az
eladás tényéből ered a károsodás, nem kell tehát vizsgálni, hogy
a vételár megfelel-e a valóságos értéknek; hanem a károsodás a
vételárnak leiben való megfizetéséből ered. Pl. az ingatlan vétel-

ára volt 2000 K.; a vevő kifizette a vételárt leiben (1 lei egyenlő
2 K.) 1000 leijel; ez az 1000 lei azonban a kifizetés idején csak
200 P-t tett. A 2000 K. vételár az eladás idején 1800 ar. k.-nak
felelt meg, vagyis 2088 pengőnek. Ehelyett az eladó csak 200 P-t
kapott, elvesztett tehát 1888 pengőt. Ez a kára; ennek méltányos
enyhítését követelheti.

Ez tehát lényegében átértékelési eset. A román jogszabályok
szerint nem volt átértékelés; azért tekintettel a lei nagymérvű rom-
lására, helyes a rendelet álláspontja, hogy ezzel az intézkedéssel
segíteni kívánt az ilyen helyzetben.

Néhány szó az öröklési jog egységesítéséről.

A magyar jogéletnek rég óta hangoztatott panasza, hogy a
magyar magánjog nincsen érvényben a magyar szent Korona
egész területén és így pl. Erdélyben az osztrák polgári törvény-
könyv, ha nem is egész terjedelmében, de egyes részeiben ma is
érvényben van.

Kétségtelen, hogy ez az állami szuverénitás elvébe is ütközik.

Most, hogy a bécsi döntés folytán Erdély visszakerült a
magyar szent Korona uralma alá, felmerült a jogegységesítés kér-
dése és rendre életbe léptették az időközben hozott magyar
törvények a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészben.

De még mindig nyílt kérdés marad egyes jogintézmények
egységesítése, így pl. a legfontosabb és legéletbevágóbb kérdés
az öröklési jog egységesítése, különös tekintettel arra a nagy
elvi ellentétre, amely az öröklési jogban a magyar jogrendszer és
az optkv. rendszere között van.

Minden bizonnyal a legideálisabb az volna, ha az egységesítés
a magyar általános polgári törvénykönyv-javaslatának életbe-
léptetésével oldódna meg, de tekintettel arra, hogy alig van
remény arra, hogy a magyar magánjogi törvénykönyvnek 1928-
ban az országgyűlés elé terjesztett javaslata rövid időn belül
törvényerőre emelkedjék, viszont a jogegység és állami szuveréni-

nitás szempontjából kívánatos a jogegységesítés minél gyorsabb keresztülvitele, kívánatos volna az öröklési jognak egy novellával való egységesítése.

Ezen egységesítéshez kívánok egy pár szóval hozzászólni.

Az öröklési jog egységesítése szempontjából erdélyi nézőpontból főleg két kérdésnek van nagy horderejű jelentősége;

ú. m. a törvényes öröklés rendjének és az özvegyi öröklésnek és az özvegyi jognak.

A magyar magánjog ugyanis ismeri és a magyar magánjog törvénykönyvének javaslata is fenntartja az ági öröklést, mely az optkv. érvényességi területén ismeretlen.

A kérdés tehát az, hogyan kellene ezt a két rendszert összeegyeztetni.

Kétségtelen, hogy az ági öröklés az 1848. XV. t.-cikkel eltörölt ősiség maradványa és ha az ősiség eltörlésének minden jogkövetkezményeit levonták volna, akkor az 1861-iki országbírói értekezletnek az lett volna a feladata, hogy az ági öröklést is eltörölje.

Az országbírói értekezlet a magyar jognak ezt a kiválóan magyar jellegű intézményét nem akarta megszüntetni és a múlt és a jelen között kiegyenlítést keresett (országbírói értekezlet 10. §-a.).

Ismeretes az a vita, amely a magyar jogirodalomban az ági öröklés fenntartása vagy elejtése körül lezajlott és amelyben mindkét tábor felsorakoztatta nyomós érveit. —

A kérdéssel az 1871-iki magyar jogászgyűlés is foglalkozott és az ági öröklés elejtése mellett nyilatkozott.

Ismeretesek azok az érvek, amelyek a kérdés körül pro és contra elhangzottak, éppen azért mellőzöm azok felsorolását és tárgyalását, csak megállapítani kívánom, hogy az azóta eltelt több mint félszázad megváltozott gazdasági, társadalmi és szociális viszonyai dacára is az 1928. évi magánjogi törvénykönyv javaslata is fenntartja bizonyítás megszorításokkal az ági öröklést (1795. §. és következő §§-ai.).

Nézetem szerint az általános kívánalomnak és a jogegységnek megfelelőleg szükséges volna az öröklési jog egységesítését novella útján keresztül vinni, de ez esetben az ági öröklés kérdése revízió alá veendő.

Nem kívánok a kérdéssel érdemlegesen foglalkozni és az eltörlés melletti igen nyomós érveket felsorolni és azokat ismétetni, de úgy gondolom, hogy ma a gazdasági élet és rendszer teljes újjáalakulása idejében, az ingó vagyon és tőke domináló jelentősége, a tulajdon, az ingatlan vagyon nemzeti közösségi rendeltetésének gondolata mellett az ősiségi eszmén nyugvó ági öröklés anakronizmus és azért a novellában elejtendő volna.

Kétségtelen, hogy ezzel a magyar magánjog egy sajátos nemzeti vonását törölnék ki törvénykönyvünkől és újabb lépést tennénk a jogrendszerek már amúgy is túlzott uniformizálása felé, de ez egymagában nem lehet ok, hogy olyan jogintézményt tartunk fenn, melyet az új kor szelleme már túlhaladott. —

Nagy ellentét van továbbá a házastárs öröklési joga tekintetében a magyar magánjog és az optkv. között. —

Az optkv. a házastárs törvényes öröklési jogát nagyon szűkeblűen szabályozza, amikor a házastárs örökjogát egy gyermek-rész, illetve egy negyed részbeni életfogytiglani jogban (757. §.), gyermek nem létében pedig a hagyaték 1/4 részének tulajdonjogában állapítja meg. (758. §.).

Ezzel szemben a magánjogi törvénykönyv javaslata ha ivadék nincs a házastársat tekintve törvényes örökösnek (1789. §.) és az özvegyi jogot is az 1812. és következő §§-aiban liberálisan szabályozza.

Csak örvideni lehet, ha az egységesítés folytán a magánjogi törvénykönyvének vonatkozó rendelkezései az optkv. eddigi érvényességi területén is érvénybe lépnek.

Az örökösödési novellával megoldható lesz a jász-kún különálló örökösödési jog is.

A novellával, amely a magánjogi törvénykönyvnek a végrendeletekre vonatkozó részét is érvényre emelné, még egy Erdélyre nézve fontos kérdés nyerne megoldást. —

Ugyanis köztudomású, hogy az 1926. március 27-iki 1600. sz. román törvény Erdélyben a hitbizományt és hitbizományi helyettesítést eltörölte.

A felszabadult országrészekben további intézkedésig érvényben maradtak a volt román törvények, amennyiben külön miniszteri rendeletek egyes magánjogi jogszabályokat nem terjesztették ki az erdélyi részekre.

Az 1440/1941. M. E. rendelet a családi hitbizományokról szóló magyar jogszabályokat: ide értve az 1936:XI. t.-cikket, a 44000/1936. I. M. rendeletet, valamint az 1940:XXXVI. t.-cikk 8. §-át is Erdélyben életbeléptette, de fennmaradt a román törvénynek a hitbizományi helyettesítést tiltó rendelkezése.

Elttekintve attól, hogy a jogászok között véleményeltérés volt, hogy a román törvény csak a hitbizományi helyettesítést vagy a közönséges helyettesítést is eltörölte, a magyar magánjogi törvénykönyvnek a végrendeletekre vonatkozó részének életbeléptetésével ez a kérdés is megoldódna és nem állana fenn továbbra éles ellentét a magyar magánjog és az optkv. között.

Dr. Ferencz József

kolozsvári kir. közjegyző, a kolozsvári
kir. közjegyzői kamara elnöke.

Reménybeli örökség a bírói gyakorlatban.

Irta: *Pulay József dr.* zirci kir. közjegyző.

A hagyatéki eljárás során, ha úgy az elhalt, mint a túlélő szülőnek van ingatlan vagyona, — gyakran megtörténik, hogy az örökösök a túlélő, még meg nem nyílt hagyatékának bevonásával kívánnak osztályt létesíteni. Az az örökös, aki a megnyílt örökségből reá hárujt jutalékot örökösársainak juttatja, hogy maga csak a későbbi, remélt örökségből nyerjen kielégítést, — joggal megkívánhatja, hogy igénye már az osztályos egyezség során, vagy azzal kapcsolatban valami módon biztosíttassék. Az alábbiakban ennek az előfeltételével és lehetőségeivel foglalkozunk, amint az a bírói gyakorlatban máig kialakult.

* * *

A reménybeli örökségre vonatkozó jogügyletnek (*pactum de haereditate tertii viventis*) nemrég még lehetősége is vitás volt, nyilván az öröklés fogalmának a magyar jogban kialakult klaszszikus értelmezése alapján, amely nehezen fogadja be azt a gondolatot, hogy még élő ember meg nem nyílt hagyatéka egyezkedés tárgya lehessen. Az elméleti vitát a Kúria 206/1898. számú ítéleté-

vel, — amely szerint „nincs hazai tételes törvény, vagy állandóan követett bírói gyakorlat, mely a leszármazót korlátolná abban, hogy még a szülők életében szüleivel, vagy testvéreivel a szülők után reá néző örökségi igényét egyezségileg végérvényesen szabályozza“ — pozitív irányban döntötte el;

majd az 1912-ben kelt 210. számú E. H. az ilyen jogügyletek alanyainak körét állapította meg, kimondván, hogy „a meg nem nyílt örökség átruházására vonatkozó szerződés csak örökösársak között bir. érvénnyel“. Mindmáig adósunk azonban a Kúria azzal, hogy egy ilyen szerződésnek melyek az *alaki* kellékei.

Szerény nézetünk szerint a kérdés elméletileg elég egyszerűen eldönthető azon az alapon: résztvesz-e a jogügyletben a leendő örökös, vagy sem.

Ha igen: úgy közte és a majdani hagyatékából részesülő reménybeli örökösök között öröklési szerződés létesül, amely alakilag csak akkor érvényes, ha az 1876:XVI. t.-c. 33. §-ának betartásával készült.

Ha nem: akkor mint a leendő örökösársak egyszerű, élők közti jogügylete, alakhoz nincsen kötve; öröklés kérdését szabályozó ügyletről lévén szó, még akkor sem (J. H. I. 814), ha ingatlant érint.

Ez az elméleti megfontolás a bírói gyakorlatban eddig nem érvényesült.

Akad egy, — igaz elszigetelt — ítélet, (9294/906, M. Dt. I. 188.), amely szerint „a testvérek között, még élő atyjuk jövőbeli örökségéről kötött egyezség, mint örökösödési szerződés érvényessége, az írásbeli magánvégrendeletekre megszabott alakosság alkalmazásától függ“. Eszerint tehát végrendeleti alak volna szükséges akkor is, ha nincsen (mert nem vesz részt a jogügyletben) örökös.

Ezzel a nyilván abszurd, — de közkeletű kézikönyveinkben állandóan leközlött, tehát még kísértő — ítélettel szemben ma a Kúria homlokegyenest ellenkező álláspont felé hajlik, megállapítván, hogy: „az örökösársak között örökrészük átruházása tárgyában kötött szerződésnek az örökös által történt tudomásulvétele nincsen az 1876:XVI. t.-c. által előirt alaki kellékekhez kötve“. (J. H. XI. 585.).

A kérdés tehát az alaki jog szempontjából ma teljesen nyílt.

Ha megfontoljuk, hogy a Kúria által említett „tudomásulvétel“ nem egyéb, mint az örökhagyó beavatkozása a jogügyletbe, egyszerűen szólva tehát az élők közti jogügyletnek öröklési, — halál esetére szóló — szerződésévé változtatása;

s ha figyelembe vesszük azt is, hogy az örökhagyó e beavatkozásának, — amint erről alább még szó lesz, — ha kellő módon történik, úgy saját maga, mint az örökösök irányában mélyreható jelentősége van:

meg kell állapítanunk, hogy a formának ez a túlzott semmibevétele, — amely felé egyébként bírói gyakorlatunk más vonatkozásokban is erősen hajlani látszik, — éppenséggel nem szolgálja a jogbiztonságot s így a felek érdekeit.

És ha még utalunk arra is, hogy az örökségről való lemondás, amelyhez az immár végleg kialakult bírói gyakorlat szerint (J. H. I. 62., 1053., III. 68., K. 422/926.) kétoldalú szerződés szükséges, — bár lényegében nem egyéb, mint negatív öröklési szerződés, — semmiféle alakszerűséghez nincs kötve (J. H. I. 62., 941., III. 69., K. 5747/928.);

akkor, — mindennap észlelve az ilyen kényes természetű s mégis alig, vagy nehezen bizonyítható módon szabályozott jogviszonyokból eredő bajokat, pereket, erkölcsi és vagyoni károkat, — meg kell állapítanunk:

hogy a szűkebb értelemben vett családi jogviszonyaiknak kötelező alakhoz kötött szabályozására, — amit a közjegyzői törvény közelgő reformjától várunk és remélünk, — e vonatkozásban is elérkezett az utolsó pillanat.

* * *

A kérdést az anyagi jog szempontjából vizsgálva, ismét abból kell kiindulnunk: résztvesz-e a reménybeli örökhagyó az ügyletben, vagy sem.

Utóbbi esetben, vagyis, ha örökhagyó bevonása *nélkül* szerződnek az örökösök: a jogügylet őket *egymásközti viszonyukban* természetesen feltétlenül köti; a bírói gyakorlat e tekintetben annyira szigorú, hogy például a lemondó örökösnek azzal az örökösstárssal szemben, akivel az szerződött s akinek a lemondás javára szól, nemesak azt tiltja meg, hogy az örökhagyótól végrendeleti juttatást elfogadjon (J. H. V. 1284.), — hanem azt is,

hogy örökhagyótól annak életében ingyenes juttatásban részesüljön (J. H. VI. 222.).

Az ilyen jogügylet azonban az *örökösstársak és az örökhagyó viszonyában* alig más, mint szerencseszerződés; szerződés olyan valamire, (az *esetleges* hagyatéokra), — aminek nemesak mértéke, de egyáltalán megléte, megnyilta is teljesen bizonytalan. Ilyen szerződést oly örökösök, akik egymásban is, az örökhagyóban is az élet minden eshetőségére feltétlenül megbíznak, köthetnek ugyan; de ilyennek kötését, s főleg ilyen szerződés alapján élők közti előzetes szolgáltatást, — például már megnyilt örökségből való jutalék átruházását — lelkiismeretes jogász aligha tanácsolhatja. A szerény soraink bevezetésében felvetett s elég gyakori esetben tehát feltétlenül arra kell törekednünk, hogy a leendő örökösstársak között létesítendő jogügyletbe a reménybeli örökhagyót is belevonjuk, ami, — tekintettel arra, hogy hasonló szerződések ritkán készülnek az örökhagyó tudta és hallgatólagos hozzájárulása nélkül, — rendszerint nem lesz nehéz feladat.

A most már az örökhagyó és leendő örököseik között létesülő szerződés *tartalma* tekintetében direktívát felállítani természetesen nem lehet, mert azt az eset körülményei s a felek akarata szabják meg. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni annak szükségességét, hogy a szerződésbe a leendő örökhagyó részéről határozott és részletes ügyleti nyilatkozatok vétessenek fel.

Alkalmunk volt ugyanis meggyőződni arról, hogy a bírói gyakorlat, amely pedig más téren, például a végrendelet értelmezésének kérdésében oly szívesen csapong egészen távoli feltevések mezőire is, — e kérdésben erősen orthodox álláspontot képvisel.

Egy legutóbb hozott ítélet előzménye például az volt, hogy az örökhagyó és a leendő örökösök magánokiratban „családi egyezséget“ létesítettek; ennek során a már megnyilt apai hagyatékot az egyik örökösnek engedték át, aki viszonzásul a majdani anyai hagyatékról mondott le testvérei javára. A túlélő anya a családi egyezséget elsőnek írta alá, de abban kifejezett ügyleti nyilatkozatot nem tett.

Az apai örökséget átengedő egyik örökös nemsokára meghalt; kiskorú leszármazójának törvényes képviselője és a túlélő anya (a leszármazó szempontjából nagyanya) között viszályok kelet-

keztek, amelyek annyira elfajultak, hogy a nagyanya bizonyíthatólag kiskorú unokája igényeinek megghusítása végett, ingatlanának elidegenítése iránt tett lépéseket.

A kiskorú örökös törvényes képviselője ebben a helyzetben pert indított a nagyanya ellen, a kiskorú leendő igényének biztosítása iránt. És ezt a pert, — bár azt a főváros egyik legkiválóbb magánjogász-ügyvédje vitte: mindhárom fórumon, a Kúria előtt P. V. 3028/13/939. szám alatt elvesztette. Az ítélet egyetlen indoka az volt, hogy, — bár a szerződő felek, így a túlélő nagyanya is, a családi egyezés egyik pontjában kötelezőleg kijelentették, hogy „az egyezésben foglalt rendelkezések keresztülviteléhez szükséges okiratokat a célnak megfelelőleg minden fenntartás nélkül egymás részére kiállítani, aláírni és kiadni tartoznak“: a túlélő nagyanya az okiratban *ügyleti nyilatkozatot nem tett*; őt tehát, annak ellenére, hogy a szerződéshez az ítéleti ténymegállapítás szerint is „csatlakozott“, — biztosításra kötelezni nem lehet.

Arról, hogy megfelel-e ez az ítélet az anyagi igazságnak, — és arról, hogy mit ér valakinek egy jogügyletbe való csatlakozása, ha e csatlakozásban reá nézve semmiféle kötelezettség nem származik, — tanulságos vitát lehetne folytatni. Tárgyunk szempontjából azonban elsősorban azért jelentős, mert élesen megvilágítja: mennyire óvatosan kell eljárunk, ha a jóhiszeműleg előre szolgáltató örökösöt biztosítani akarjuk.

Nem kell sok szót vesztegetnünk arra, hogy e biztosítás teljes értékű csak akkor lehet, ha nem marad meg egy örökösödési szerződés szűk keretei között. Ilyen szerződés ugyanis az örökhagyót *élők közötti* rendelkezésében csak annyiban köti meg, hogy *ingyenes* jogügylettel nem vonhatja el a kedvezményezettnek biztosított vagyont (J. H. IV. 1267, K. I. 2099/931.); de nem nyújt biztosítékot élők közötti visszerhes elidegenítés esetére.

S amikor e biztosítás módjai és lehetősége felett tünődünk: meg kell vallanunk, hogy ezidőszerint a célnak tökéletesen megfelelőt alig tudnánk találni. Az egyetlen kifogástalan biztosítéknak: az elidegenítési és terhelési tilalom feljegyzésének ugyanis útját állja a 74. számú T.Ü.H., már csak azért is, mert hiszen az ingatlan tulajdonában változás nem történik. Mint egyetlen lehetőség tehát a keretbiztosítéki jelzálogjog kínálkozik, a biztosítandó igény

mértéke erejéig; ezt azonban egyszerű falusi embernek megmagyarázni s főleg az ingatlan terhelésétől irtózó magyar néppel elfogadtatni nem a legkönnyebb feladat.

Ilyen körülmények között feltétlenül szükségesnek tartanók a fentebb hivatkozott 74. számú T.Ü.H. merev szabályának módosítását s annak bírói megállapítását, hogy a törvényes örököseivel, — sőt esetleg csak leszármazóival — öröklési szerződést kötő örökhagyó a kedvezményezett javára ingatlan vagyonán elidegenítési és terhelési tilalmat jegyeztethet fel akkor is, ha egyébként az ingatlan tulajdonában élők között változás nem történik.

A jogelvet egy ilyen *kivétel* semmi esetre sem gyengítené. A jogelvnek egyébként az étellel szemben mindig kapitulálnia kell; erre szép példát mutatott legutóbb a Kúria, amikor az igazság és célszerűség kedvéért mellőzte azt a bár elméletileg vitás, de általában alkalmazott s a MT. által is elfogadott jogelvet, hogy halál-esetre szóló jogügylet a rendelkező életében csak az ügyleti akarat hiányai esetében támadható meg s kimondotta, hogy „az örökségről történt lemondás kizsákmányolás címén is megtámadható s ezen a címen már az öröklés megnyilta *előtt* is kérni lehet az ügylet semmis voltának kimondását, annak ellenére, hogy ekkor még valóságos igény az örökrészre nem támasztható“ (K. I. 2447/939.). És ha meggondoljuk: milyen nemzedékekre szóló családi béke alapja lehet egy jól megfogalmazott és kellőleg biztosított osztályos egyezés; ha számításba vesszük, hogy ez egyike a magyar nép legősibb, legszebb, legkedveltebb jogügyleteinek, amelynek fenntartása, megőrzése valóságos nemzeti kötelesség: úgy érezzük, a legmagasztosabb bírói hivatást teljesítené a Kúria, esetleg a törvényhozás, ha nekünk, a jogalkalmazás szerény szolgálóinak, feladatunk hibátlan betöltését e téren is lehetővé tenné. Adja Isten, hogy ez minél kevesebb bizalmában csalatkozott örökös vagyoni romlása árán történhessék meg.

Közlemények.

A délvidéki közjegyzők kinevezése. Az isteni gondviselés igazságszolgáltató kezétől az anyaországhoz, a magyar szent korona ezer éves joghatósága alá újból visszaesatolt délvidéki területre vonatkozóan a közjegyzők kinevezése megtörtént s a vonatkozó hivatalos közlés a Budapesti Közlöny karácsonyi számában jelent meg. Észert az igazságügyminiszter *Széll György* dr. zalaegerszegi ügyvédet Alsólendvára, *Schmidt Konrád* dr. zombori ügyvédet Apatinba, *Bertin József* dr. nagykanizsai ügyvédet Csáktornyára, *Róth Sándor* dr. dárdai ügyvédet Dárdára, *Rausch Alfréd* dr. és *Willmann Mátyás* dr. hódásági ügyvédek Hódáságra, *Keller Lőrinc* dr. és *Schick Károly* dr. kulai ügyvédek Kulára, *Pintér Miklós* muraszombati ügyvédet Muraszombatba, *Balassa Pál* dr. és *Zelenay Miklós* óbecsei ügyvédek Óbecsére, *Batta Péter* dr. magyarkanizsai ügyvédet Palánkára, *Sebestyén Mátyás* dr. perlaki ügyvédet Perlakra, *Veréb Gyula* dr. és *Mamusich József* dr. szabadkai, valamint vitéz *Bernáth Jenő* dr. tabi ügyvédek Szabadkára, *Mayer Jenő* dr. zombori ügyvédet Titelre, *Major József* dr. bajai ügyvédet Topolyára, *Magyary-Kossa Zoltán* dr. budapesti kir. közjegyzőhelyettes és *Wagner Károly* dr. újvidéki ügyvédet Újvidékre, *Ferenczi Antal* dr. zentai és *Király Károly* dr. adai ügyvédek Zentára, *Hoffmann János* dr. és *Tóth József* dr. zombori ügyvédek Zomborba, *Bottlik Dezső* dr. szabadkai ügyvédet Zsablyára kir. közjegyzőkké nevezte ki. Ugyancsak az igazságügyminiszter *Prunner Sándor* dr. topolyai ügyvédnek a topolyai és *Léh Tibor* dr. újvidéki ügyvédnek az újvidéki közjegyzői teendők ellátásával az illetékes katonai közigazgatási hatóság részéről történt ideiglenes megbízatását további intézkedésig hatályában fenntartotta.

A kinevezettek névsorából még a laikusnak is szembeöltő, hogy a közjegyzői pályán működők közül egyetlen helyettes szerepel s más, sem helyettesi kinevezés, sem pedig közjegyzői áthelyezés nem történt. Természetesen elvonatkoztatva ezt a megjegyzésünket a kinevezettek személyétől, a közjegyzői intézmény szemszögéből ítélve a dolgot, nem tartjuk szerencsésnek a délvidéki közjegyzői kinevezésekből a közjegyzői gyakorlati szak-

embereknek illetően, majdnem teljes kirekesztését. Viszont örvendetesen kell regisztrálnunk azt, hogy *Magyary Kossa Zoltán* személyében egy olyan nagytehetségű és kitünő ítélőképességű helyettes nyerte el a gyakorlati szakemberek közül az egyetlen kinevezést, akinek nagy gyakorlati és elméleti tudása jelentős mértékben biztosítani fogja a magyar közjegyzői intézménynek a visszaesatolt délvidéki területeken való lehetőleg zökkenés mentes bevezetését.

Az igazságügyi kormány vezérkarának kitüntetése. Magyarország kormányzója a miniszterelnök előterjesztésére dr. nagyecsepenyi és muthnai *Vladár* Gábor m. kir. titkos tanácsos, kúriai tanácselnöknek az igazságügyi közszolgálat terén teljesített rendkívül értékes és kiváló szolgálataért teljes elismerését fejezte ki, *Ghyczy* Dénes igazságügyminisztériumi államtitkárnak a Magyar Érdemrend középkeresztjéhez a Csillagot, *Lutitszky* Jenő igazságügyminisztériumi miniszteri osztályfőnöknek és *Farnos Dezső* miniszteri osztályfőnöki címmel és jelleggel felruházott igazságügyminisztériumi miniszteri tanácsosnak az igazságügyi közszolgálat terén teljesített rendkívül értékes és kiváló szolgálatukért a Magyar Érdemrend középkeresztjét, vitéz *Néray* László igazságügyminisztériumi osztályfőnöknek az igazságügyi közszolgálat terén közel négy évtizeden keresztül teljesített kiváló és igen értékes szolgálataért a Magyar Érdemrend középkeresztjét a csillaggal adományozta. — A majdnem naponta változó viszonyok jogi szabályozása hatalmas munka, amely nagy jogérzék, bölcs ítélőképességet s gyors cselekvőképességet egyaránt igényel. Hogy e vonatkozásokban az ország alig érez zökkenőket, az elvitathatatlan érdeme a magyar igazságügy vezetőinek. A nehéz viszonyok között megnyugvás ez a nemzetre, de büszkeség is és hála a nemzet Génusza iránt, amely a súlyos időkben megfelelő embereket állított a magyar igazságügyi kormányzat élére. Az igazságügyminisztérium vezérkarának ez a csoportos kitüntetése nem közönséges érdemek elismerését jelenti. A magyar történelemnek egyik igen súlyos időszakában komoly hivatástudattal párosult kimagasló tehetségű férfiak kimagasló értékű munkásságát örömmel ismeri el az egész nemzet, de elsősorban a magyar igazságszolgáltatás munkásai. Az ország egyértelmű elismerését szükségszerűen követnie kellett a legmagasabb hely elismerésének is.

Kitüntetések. Magyarország kormányzója a világháborút követő forradalmak és ellenforradalmak idején, valamint az ország elszakított területei visszaszerzése körül önfeláldozással véghezvitt hazafias cselekedetük elismerésül vitéz *Kozma* György dr. debreceni, *Nagy* Jenő dr. csikszentmártoni, *Rónay* Tibor dr. budapesti, vitéz *Somogyi* Béla dr. budapesti, *Szakáts* István dr. szekszárdi, *Veress* Jenő dr. dési kir. közjegyzőknek a nemzetvédelmi keresztet adományozta.

Lázár Ferenc dr. egyházi főgondnoki jubileuma. *Lázár Ferenc* dr. felsőházi tag, a budapesti kir. közjegyzői kamara elnöke mellett, hogy a magyar közjegyzői kar minden közérdekű megmozdulásában fáradhatatlan agilitással s igen jelentős eredményességgel tölt be általánosan elismerten és méltányoltan vezető szerepet, politikai és társadalmi szintén iránytmutató működése mellett, a református egyház életében is igen tevékeny munkásságot fejt ki. A Budapest Pozsonyi-úti egyházközség megalapításának érdeme az ő nevéhez fűződik s ennek az egyházközségnek megalakulásától kezdve, immár tíz éve hűségesen s nagy eredményeket — ezek között van az egyházközség új impozáns templomának felépítése — felmutatóan szolgáló főgondnoka. Főgondnoki működésének tizedik évfordulója alkalmából az egyházközség december 28. napján ünnepi istentiszteletet és ünnepi díszülést tartott. Az istentiszteleten a dunamelléki református egyházkerület kiváló püspöke *Ravasz László* hirdetett ígét s imájában áldást kért a főgondnok további szolgálataira. A díszülésen az egyházi és világi részről lelkes beszédekben ünnepelték a jubiláló főgondnokot, így a többek között *Tasnádi Nagy András* dr. titkos tanácsos, a képviselőház elnöke, a budapesti ev. ref. egyházmegye főgondnoka. A köszöntő beszédekre *Lázár Ferenc* dr. meghatott meleg szavakkal válaszolt.

Új közjegyzői állások. Az igazságügyminiszter 72.659/1941. I. M. számú rendeletével a visszacsatolt délvidéki területen Hódságon, Kulán, Óbecsén és Topolyán második kir. közjegyzői állást rendszeresített s így a visszacsatolt területen összesen 27 állás került betöltésre. Ugyanez a rendelet szabályozza az egy székhelyen működő több kir. közjegyzőknek örökösödési ügyekben való működési körét. Az újonnan rendszeresített állásokat e szám közlése szerint már be is töltötték. Az újonnan rendszeresített állások mindegyikének székhelyén régebben, a magyar joghatóság alatt csupán egy közjegyző működött. Nem tartjuk valószínűnek, hogy az ügyforgalom azóta olyan rohamosan emelkedett volna, ami az új állások rendszeresítését indokoltá tette volna. Mindenképpen azonban egy-két év forgalmi adatainak mérlegelése után kellett volna új állás rendszeresítése, avagy nem rendszeresítése kérdésében határozni.

A nyugdíjintézeti végellátások összegének felemelése. E közlőny októberi számában megemlékeztünk arról, hogy a Kir. Közjegyzők és Közjegyzőjelöltek Nyugdíjintézetének intéző bizottsága a súlyos gazdasági helyzetre tekintettel a végellátások összegének felemelése tárgyában felterjesztést intézett az igazságügyminiszterhez. Az igazságügyminiszter a felterjesztés indokait megértően

méltányolva, a felemelés tárgyában S1218/1941. I. M. szám alatt az alábbi rendeletet bocsátotta ki: „A kir. közjegyzők és közjegyzőjelöltek nyugdíjintézetéről szóló 1930:IV. t.-c. 7. §-a első bekezdésének 2. c) pontjában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem: 1. §. A kir. közjegyzők és közjegyzőjelöltek nyugdíjügyéről szóló 15.000/1934. I. M. számú rendelet 24. §-ának I. és II. pontjában megállapított rokkantsági nyugdíjnak, a 27. §. I. pontjában megállapított özvegyi nyugdíjnak és a 31. §. a) és b) pontjában megállapított árva ellátási díjnak összegét 1942. évi január hó 1. napjától kezdődően huszonöt százalékkal, a 24. §. III. pontjában és a 27. §. II. pontjában megállapított nevelési pótléknak összegét pedig ugyanattól az időponttól kezdődően ötven százalékkal fel kell emelni. 2. §. A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba. Budapest, 1941. évi december hó 16-án. Dr. Radosay László s. k., m. kir. igazságügyminiszter“.

A közjegyzői árvák és özvegyek bizonyára megnyugtató örömmel fogják tudomásul venni a nyugdíjintézet intézőbizottsága gondoskodó felterjesztésével bölesen egybehangzó miniszteri döntést, amely, ha nagyfokú emelést nem is jelent, az adott körülmények között mégis megadta azt, amit a nyugdíjintézet anyagi biztonságának megrendülése nélkül adhatott.

Kamarák közleményei. *A budapesti kir. közjegyzői kamara* *Demény Gyula* dr. kir. közjegyzőt Verebély székhellyel 1941. VII. 1. hatállyal, *Kmoskó Béla* dr. kir. közjegyzőt Léva székhellyel VII. 1. hatállyal, *Zakariás János* dr. kir. közjegyzőt Pestszenterzsébet székhellyel IX. 10. hatállyal, *Molnár Kálmán* dr. kir. közjegyzőt Gyöngyös székhellyel X. 2. hatállyal, *Szilléry Péter* dr. kir. közjegyzőt Budapest székhellyel XI. 4. hatállyal, *Krenner Zoltán* dr. kir. közjegyzőt Budapest székhellyel XII. 1. hatállyal, *Gyöngyösi Arisztid* dr. kir. közjegyzőt Kiskunfélegyháza székhellyel XII. 1. hatállyal, a *kir. közjegyzőkről vezetett névkönyvbé bejegyezte* és *Polchy István* dr., *Skultéty Viktor* dr. beregszászi, *Jaczkovits István* dr., *Baternay Béla* dr. munkácsi, *Kiss Bálint* dr. nagykaposi, *Laczkó Béla* dr., *Csopey Gábor* dr. ungvári, *Buday László* dr. nagyberézsnai, *Benyovszky János* dr. nagyszöllősi, *Krausz József* dr. huszti, *Andráskó Mihály* dr. rahói, *Maxim Jenő* dr. szobránci, *Katricz Kálmán* dr. técsői, *Király Kálmán* dr. tornaaljai, *Szluha Dezső* dr. szepesi, *Szirányi Dezső* dr. rozsnyói, *Löcherer Géza* dr. rimaszombati, *Szmrecsányi Vidor* dr. királyhelmei, *Vukovits István* dr., *Szmrecsányi Pál* dr. kassai, kir. közjegyzőket székhelyeiknek idegen kamarák területéhez való átcsatolása okából VII. 1. hatállyal, vitéz *Tóthfaludy Aladár* dr. budapesti kir. közjegyzőt elhalálozás okából IX. 10. hatállyal, a *kir. közjegyzők névjegyzékéből törölte*. Ugyancsak a budapesti kir. közjegyzői kamara *Papp Akos* dr.

helyettest 1941. VII. 1. hatállyal *Kmoskó* Béla dr. lévai, *Bélafalvy* Albert dr. helyettest VII. 16. hatállyal Fodor Antal dr. budapesti, *Nemes* György dr. helyettest VII. 31. hatállyal Markó István dr. budapesti, *Horváth* Jenő dr. helyettest VIII. 4. hatállyal Matheovits Ferenc dr. budapesti, *Bélafalvy* Albert dr. helyettest VIII. 22. hatállyal vitéz *Somogyi* Béla dr. budapesti, *Vigh* Lajos dr. helyettest IX. 1. hatállyal Jakab Zoltán dr. balassagyarmati, *Szemerjay-Petrán* József Tibor jelöltet IX. 4. hatállyal Szemerjay-Petrán Tibor dr. budapesti, *Adám* Sándor helyettest IX. 9. hatállyal Tarczay Rezső dr. újpesti, *Jets* István dr. helyettest IX. 10. hatállyal vitéz Tóthfaludy Aladár dr. budapesti kir. közjegyző irodája részére, *Hirkó* Boldizsár dr. helyettest IX. 15. hatállyal *Joannovits* Jenő dr. budapesti, *Gábr* Károly jelöltet X. 2. hatállyal vitéz Somogyi Béla dr. budapesti, *Bereczky* Pál helyettest X. 10. hatállyal Lipesev Péter dr. egri, *Csiszér* János helyettest XI. 3. hatállyal Jakab Zoltán dr. balassagyarmati, *Hirkó* Boldizsár dr. helyettest XI. 11. hatállyal Haller Károly dr. budapesti, *Vigh* Lajos dr. helyettest XI. 12. hatállyal Szilléry Péter dr. budapesti, *Aubermann* Miklós dr. helyettest XI. 17. hatállyal Horváth Kamilló dr. budapesti kir. közjegyző irodájában való működésre a *közjegyző jelöltek névjegyzékébe bejegyezte* s viszont *Skultéty* László dr. jelöltet, *Pótfay* Rezső dr. jelöltet, ifj. *Katrics* Kálmán dr. jelöltet *Müller* József Károly jelöltet, *Ostermann* Ernő helyettest, vitéz *Fekete* Lajos dr. helyettest, *Gaál* Géza dr. helyettest, a közjegyzői székhelynek idegen kamara területéhez való átesatolása okából VII. 1. hatállyal, Jakab Zoltán dr. balassagyarmati kir. közjegyző irodájában működött *Hegedűs* István József dr. helyettest 1941. VII. 1. hatállyal, a vitéz Somogyi Béla dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Bélafalvy* Albert dr. helyettest VII. 16. hatállyal, az Ónody Kálmán dr. tiszafüredi kir. közjegyző irodájában működött *Walter* Kálmán dr. helyettest VII. 30. hatállyal, a Markó István dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Horváth* Jenő dr. helyettest VII. 31. hatállyal, a Fodor Antal dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Bélafalvy* Albert dr. helyettest VIII. 22. hatállyal, a Králik Árpád dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Adám* Sándor dr. helyettest IX. 6. hatállyal, a néhai vitéz Tóthfaludy Aladár dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Jets* István dr. helyettest IX. 10. hatállyal, a Kaprinay Endre dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Hirkó* Boldizsár dr. helyettest IX. 15. hatállyal, a Matheovits Ferenc dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Horváth* Jenő dr. helyettest IX. 20. hatállyal, a Horváth Kamilló dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Diemár* Kálmán dr. helyettest X. 23. hatállyal, a Hedry Aladár dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Pulay* József dr. helyettest IX. 27. hatállyal, Jakab Zoltán dr. balassagyarmati kir. közjegyző irodájában működött *Vigh* Lajos dr. helyettest X. 31. hatállyal, a Joannovits Jenő dr. budapesti kir. közjegyzői irodájában működött *Hirkó* Boldizsár dr. helyettest XI. 11. hatállyal, Szilléry Péter dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Vigh* Lajos dr. helyettest XI. 17. hatállyal, Haller Károly dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Gyöngyösi* Arisztid dr. helyettest XI.

21. hatállyal, a vitéz Tóthfaludy Aladár dr. irodája részére kirendelt *Jets István* dr. helyettest XII. 1. hatállyal, a Rónay Tibor dr. budapesti kir. közjegyző irodájában működött *Patzkó* Tibor dr. helyettest XII. 31. hatállyal a *közjegyző jelöltekről vezetett névjegyzékből törölte*. —

A *debreceni* kir. közjegyzői kamara *Walter* Kálmán dr. helyettest 1941. VIII. 1. hatállyal Erdőhegyi János dr. kisvárdai kir. közjegyző irodájába, *Diószegi* János dr. jelöltet Hadházy Béla dr. debreceni kir. közjegyző irodájába X. 16. hatállyal, *Szikszai* Imre dr. helyettest XI. 7. hatállyal vitéz Kozma György dr. debreceni kir. közjegyző irodájába, *Kovács* Egon jelöltet Benyovszky János dr. nagyszöllősi kir. közjegyző irodájába 1941. X. 9. hatállyal, *Pethő* Dániel dr. helyettest Gáthy Árpád dr. mátészalkai kir. közjegyző irodájába az eskü letételétől kezdődő hatállyal a *jelöltek névjegyzékébe bejegyezte*.

A közjegyzői intézmények részvétele az erdélyi nyereségekkel szemben A közjegyzői intézmények a rendelkezésükre álló anyagi lehetőségekhez mérten a kibocsátásra került erdélyi nyereségekkel szemben megfelelő részt vettek. Így a Kir. Közjegyzők és Közjegyzőjelöltek Nyugdíjintézete 5.000 P., a Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egylete 2.000 P. értékben jegyzett kölcsönkötvényt. A hivatalos jegyzésektől eltekintve természetesen a közjegyzők egyénileg is bizonyára megfelelően vettek részt a kölcsön jegyzésekben.

Értekezlet a jogegységesítés tárgyában. Erdély visszacsatolásával kapcsolatosan időszerűvé vált jogegységesítés kérdésében december hó 20. napján a kir. Kúria egyik tanácstermében *Vladár* Gábor dr. titkos tanácsos, kúriai tanácselnök, az igazságügyminiszteri törvényelőkészítő osztály főnöke vezetése alatt értekezletet tartottak, amelyen az erdélyi képviselők és a gyakorlati jogászok közül többen vettek részt.

A közjegyzői irodái alkalmazottak, jelöltek és helyettesek fizetésének újabb szabályozása. A m. kir. minisztérium 9070/1941. M. E. számú rendeletével egyes magánalkalmazottak fizetését újonnan szabályozta. A szabályozás a rendelet 1. §. 8. pontja szerint kiterjed a közjegyzői irodákban alkalmazott tisztviselőkre, a közjegyzőhelyettesekre és a közjegyzőjelöltekre egyaránt. *Az új fizetési pótlék*, amennyiben a fizetés az évi 8000 pengőt nem haladja meg, *az alapfizetés 30, harminc százaléka*. A pótlék az 1941. november 30. napja után teljesített szolgálatért esedékes, tehát már 1941. december hó 1-től jár. Az alapfizetés az, amely az 1940. október 5-én érvényben volt megállapodás szerint jár. (9158/1941. M. E. rend.). Amennyiben az alkalmazott, jelölt, vagy helyettes később lépett szolgálatba, alapfizetés a szolgálatbalépés időpontjában megállapított fizetés.

Új „direktiva“ a különélési tanúsítványok kiállítása tárgyában. A dési kir. törvényszék P. 2243/4/1941. számú végzésével a közjegyzői különélési tanúsítványt kiegészítés végett visszaadta a félnek azzal, hogy „a tanúsítvány felvételénél nem lett betartva a Te. 56. §. által előírt előleges viz. szabály, főként a Pp. 384. §-a ellenfél N. N. nem lett értesítve, sem

pedig jóval közelebb lakik Dészhez, mint kérelmező". A végzés indokolása az értelmes szövegezés tekintetében is sok kívánni valót hagy fenn, érdemben pedig 10 évvel a törvény életbeléptetése után akar a végzés a törvény intenciójától és szövegétől eltérően új direktívát adni a törvény alkalmazására nézve. Annak idején ennek a közlönynek hasábjain szakszerű cikkeken, a budapesti törvényszék referens bíráival való tanácskozásokon részletesen megvitatták a különélesi tanúsítványoknak kiállításánál követendő eljárási módozatokat, mindezeknek alapján alakult ki s 10 évig zavartalanul egyöntetű volt az a gyakorlat, hogy a tanúsítványok alapját képező jegyzőkönyvek kiállításánál az előzetes bizonyítás felvétel szabályai csupán a tanúk kihallgatása és megesketése kérdésében alkalmazandók, amire különben a Te. 56. §-ának vonatkozó szövege is utal. Tehát a kihallgatásról az ellenfél nem értesítendő s az ellenfélre való minden tekintet nélkül fogantatosítandó a tanúk kihallgatása s ennek megfelelően állítandó ki a tanúsítvány. A gyakorlattól és a törvény szövegétől eltekintve a dési törvényszék részéről követelt eljárási mód egyszerűen lehetetlenné, vagy legalább is olyan körülményessé tenné a tanúsítványok kiállítását, ami közepes forgalmú közjegyzői irodákban is megbénítaná az irodai működést.

Volt zsidó közjegyzőhelyettes felvétele az ügyvédi kamarába.

Egy közjegyzőhelyettes, akinek helyettesi alkalmaztatása megszűnt s akit az 1939. évi IV. t.-c. 6. §-a alapján, közjegyző helyettesként a jövőben már kirendelni nem lehet, u. azon t.-c. 9. §-a alapján, mely szerint az ilyen helyettesek az ügyvédi kamarákba korlátlanul felvehetők, felvételét kérte. A pestvidéki ügyvédi kamara felvételi bizottsága a felvételi kérést elutasította, az elutasító határozat ellen beadott fellebbezés következtében az Ügyvédi Kamarák Országos Bizottsága Obf. 387/1941. számú határozatával az elsőfokú határozat megváltoztatásával a felvételt elrendelte. Az országos bizottság határozatában többek között arra hivatkozott, hogy a törvényhozó az 1939. IV. t.-c. 9. §-ában azt a szándékát juttatta kifejezésre, hogy az 1939. január 1. napja előtt működött közjegyző helyettes számára az ügyvédi kamarai tagsági jogot minden körülmények között biztosítja, tehát akkor is, ha a kamara zsidó tagjainak száma a 6% alá még nem csökkent.

Januárius hóban esedékes külön közjegyzői irodai teendők.

Januárius hó 8-ig az ügyforgalmi és tevékenységi kimutatás beküldendő a kamarához, 15-ig az ügykönyv és annak hivatalos másolata bemutatandó a törvényszék elnökének, 15-ig a Kjö. lajstromkönyv félévi másolata és csatolmányai beterjesztendők a járásbíróshoz, 31-ig az értelmiségi munkakörben alkalmazottakról jegyzék küldendő az Értelmiségi Munkanéküliség Kormánybiztosához, Budapest, V., Klotild-u. 10/c.

Rendeletek :

200.000/1941. P. M. sz. Az óvadékképes értékpapírok jegyzékének, valamint az üzleti biztosítéskul és bánatpénzül elfogadható értékekre vonatkozó összeállításoknak módosítása és kiegészítése. (Bp. K. 269.).

202.505/1941. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényüzési és a forgalmi adók megállapítása szempontjából pengő értékre való átszámítása. (Bp. K. 272.).

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle. (XXII. évf. 19. szám.) A szám vezető helyén közlik *Ruhman* Emil kúriai bírónak, *Juhász Andor* volt kúriai elnökről írt meleg hangú s főleg bírói és jogászi egyéniségét méltató megemlékezését. Ezt követően részleteket közölnek *Radocsay* László dr. igazságügyminiszternek a képviselőház november 14-iki ülésén tartott, általános érdeklődést keltett költségvetési beszédéről, majd közlik *Vladár* Gábor kúriai tanácselnöknek az országos bírói és ügyész egyesület elnökének az egyesület november 23-án tartott közgyűlésén elhangzott megnyitó beszédét, amely jogászi nézőpontból foglalkozik Széchenyi István működésével. Megállapítja az elnöki megnyitó, hogy azokat az eszméket, amelyeket Széchenyi István követett és hangoztatott, a bírák is meghallják. Ezek a bírói lélek húrjait is megpendítik. Az értelmén átszűrt szív, a nemzeti tradíciókhoz ragaszkodó haladás, szellemi és erkölcsi lendület, módszerben pedig mindennapi rendes hangya munka: ez a bírónak lényege, feladata pedig, hogy ezt a lényegét mind az ítélkezésben, mind a jogalkotásban, mind a családi és a társadalmi életben is mindenütt megvalósítsa, ahova erkölcsi és értelmi súlyával és tekintélyénél fogva elhivatott. A történelmi sorsdöntő események gigantikus torlódása közepette, fejezi be magas színvonalú elnöki megnyitó beszédét *Vladár* Gábor, — a bíró hivatásának, munkájának jelentősége a nemzet szempontjából megnövekedett. Ehhez képest kell emelkednie a bírói hivatás és a bíró megbecsültetésének is, de ehhez képest emelkedik egyúttal a bírói és ügyészi kar felelősségének súlya is. Ezt a súlyt érzi a bírói kar és vállalja, hogy amikor az események drámai feszültséggel torlódnak, a bírói eszmény el nem homályosult fényvel és töretlen erővel álljon a nemzet szolgálatában.

Gazdasági Jog. (2—10. szám). *Sövényházi* Ferenc „Jogalkotás és Gazdasági élet“, *Rittinger* Imre „Csendes társaság“ című tanulmányait, majd a Szemle rovatban *Glatz* Ottmár, *Kuncz* Ödön, *Mennyei*, Géza, *Schmidt* Zoltán dr. és *Mérey-Kádár* Miklós kisebb cikkeit találhatjuk ebben a számban. Ugyancsak a Szemle rovat ismerteti a részvény-anonimitás megszüntetése tárgyában október végén megjelent olasz rendelet-törvényt. A törvény elvileg kimondja, hogy az olasz királyság területén székhellyel bíró

társaságok részvényei csak névre szólók lehetnek. A bemutatóra szóló részvényeket záros határidőn névre szólókká kell átalakítani. A tulajdonos nevének a szelvényekből is ki kell tűnnie, adózási szempontból azt a személyt kell a részvények tulajdonosának tekinteni, akinek a nevére szól a részvény. A rendelet csupán belföldi tulajdonban levő részvények átalakítására vonatkozik. A külföldi tulajdonban levő részvényekről külön rendelet-törvény fog intézkedni. A pénzügyminisztériumban általános részvényjegyzéket állítanak össze s e célból kötelesek az összes részvénytársaságok a részvény tulajdonosok neveit feltüntető jegyzéket záros határidőn belül benyújtani. A határidő eltelte után az összes hitelintézetek, váltóüzletek és közjegyzők, akik a részvények átruházása körül eljárak, valamint ha ilyen közreműködés nélkül történt az átruházás, az illető részvénytársaságok kötelesek az átruházásról jelentést tenni. Ha a bemutatóra szóló részvények tulajdonosai a részvényeket záros határidőn belül névre szólóvá át nem alakítják, nem gyakorolhatják a részvényből eredő jogaikat sem a társaság fennállása alatt, sem pedig annak felozlása esetén. A rendelet-törvény büntető szankciókat is állapít meg arra az esetre, ha a részvénytársaság, hitelintézetek, közjegyzők, a törvény teljesítését elmulasztják. — Felesleges megállapítanunk, hogy a névre szóló részvény kizárólag kötelező volta mit jelent pl. az örökösödési eljárás szempontjából és pedig mind a kinestári, mind pedig a közjegyzői érdekekre figyelemmel. Másrészt természetesen nem lehet mellőzni azt a szempontot sem, ami a névre szóló részvények kizárólagossága esetén a forgalom bizonyos fokú megbénításában jelentkezhetik.

Illetékügyi Közlöny. (XVI. évf. 24. szám.) Illetékjogi kérdésekről irtak ebben a számban Zimányi Péter és Czukor József dr. külön cikkeket, ezeket követően közlik az újabban megjelent illetékjogi vonatkozású rendeleteket, ismertetik a pénzügyi jogi vonatkozású kúriai határozatokat s végül a szerkesztői üzenetek című rovatban illetékügyi kérdésekben adnak felvilágosításokat.

Joggyakorlat.*

Magánjog.

98. Az oly végrendelet, amely az örökös nevezés, illetve az örökrészek osztálya tekintetében ellentétes, és össze nem egyeztethető intézkedéseket tartalmaz, lényeges tartalmi kellék hiánya okából érvénytelen. — A vég-

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre boesátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap“, a „Magyar Jogi Szemle“ és a „Gazdasági Jog“ című szaklapok alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig túlnyomó részben az „Illetékügyi Közlöny“ című szaklap közlései nyomán.

rendelet értelmezésére vonatkozó szabályok, amelyek alkalmazásánál örök-hagyónak a végrendelet alkotásakor volt akaratát kell felderíteni, nem teszik lehetővé, hogy az ellentétes intézkedések egyike, vagy másika nem létezőnek tekintessék. (K. P. I. 467/1941.).

99. A *szorult helyzet kihasználása* nem állapítható meg olyan esetben, amidőn a szorult helyzetben levő maga bírja rá a szerződő felet a szorult helyzetében megfontoltan érdekében állónak ítélt jogügylet megkötésére. (K. P. I. 4059/1940.).

100. Ha a végrendelet a *hagyomány esedékessége* tekintetében rendelkezést nem tartalmaz, az esedékesség kérdését, amelyről a végrendeleti intézkedések sorrendje közömbös, a végrendelet magyarázata alapján kell eldönteni. — A felfüggesztett feltételhez nem kötött hagyomány után az annak kiszolgáltatására kötelezett örökösök nem a hagyaték átadásának, hanem a hagyomány kifizetésére történt felszólításának napjától kezdve tartoznak kamatot fizetni. (K. P. I. 4229/1940.).

101. A *joglemondás* nemcsak írásban tett nyilatkozattal történhetik, hanem valamely jog érvényesítéséről való lemondást kifejezett akarat nyilvánítás nélkül jogosultak tényei alapján is meg lehet állapítani. (K. P. I. 4231/1940.).

102. Az 1876:XVI. t.-c. 32. §. alá eső *kiváltságos végrendeletben* a leszármazó egyenes örökös, vagy a házastárs terhére szóló rendelkezések érvénytelenek. Ilyen végrendeletben az örökhagyóval törvényes kapcsolatban nem álló leszármazó javára tett intézkedés hatálytalan, ellenben az ilyen végrendeletben a leszármazó egyenes örökös vagy a házastárs javára tett intézkedés, ha magában véve határozott és az érvénytelen, hatálytalan rendelkezésektől független, tehát azokra tekintet nélkül végrehajtható, érvényes. (K. P. I. 355/1941.).

103. A feleség vagyonának a férj részére való kiszolgáltatási kötelezettség kikötése nélkül a férj kezéhez befolyt hozadékát a feleség által a *házasság terheinek részben való viseléseként* átengedettnek kell tekinteni, ami a feleségnek a hozadék megtérítéséhez való jogát kizárja. Különben is az ilyen követelésről már csak az alapon is, mert azt a házastársa ellen huzamosabb időn keresztül nem érvényesítette, őt a családi viszonyra tekintettel lemondottnak kell tekinteni. (K. P. III. 1012/1941.).

104. Az ellátásra kötelezettnek olyan mulasztásai, amelyek a jogosultnak megélhetését veszélyeztetik, az *ellátási szerződés felbontására* alapot adnak. Ellenben a kötelezett jelentéktelen mulasztásai, ha azok az ellátási szerződés célját nem veszélyeztetik és nem válnak rendszeressé, a szerződés felbontására még ennek kikötése esetén sem adnak jogot. (K. P. I. 1105/1941.).

105. *Részleges semmisség* esetén az egész jogügylet megdől, ha csak nem lehet megállapítani, hogy a felek az ügyletet a semmis rész nélkül

önállóan is meg akarták kötni. Az ügylet teljes semmissége esetén az anyagi jog szerint a szolgáltató fél az általa nyújtott szolgáltatás visszatérítését nem igényelheti. Ettől a szabálytól eltérésnek csak akkor van helye, ha a szolgáltatás vissza nem adása, különösen méltánytalan eredményre vezetne, amikor is a bíróság erkölcsi szempontból az előbbi állapot helyreállításához a jogsegélyt megadja. (K. P. V. 1300/1941.).

106. Azon az alapon, hogy az érdekelt örökösök az utóöröklési jog telekkönyvi feljegyzését mellőzték és hogy ugyanazok az utóöröklési joggal terhelt ingatlanok egy részét örökhagyó életében elidegenítették az *utóöröklési jogról való lemondás* nem állapítható meg. Az utóöröklés az öröklésre kinevezetteknek leszármazók nélkül való elhalálozása esetében lép életbe s az utóöröklés akkor áll be, ha az örökösnek törvényes részesítéssel való leszármazója nem maradt. Ha az utóöröklés köteles rész sérelmével jár, az örökbefogadott gyermek az örökbefogadó köteles részét nem érvényesítheti, ha az örökbefogadónak ehhez való joga még az örökbefogadó életében megszűnt. (K. P. I. 132/1941.).

107. A törvényes házasságon kívül való együttélés az özvegyet a férj hagyatékára vonatkozó *haszonélvezeti jogra érdemtelené* teszi akkor is, ha annak tartamát az elhalt férj végrendeletében az özvegyi jog terjedelmén túlmenően a feleség holtáig terjedő időben, vagyis a nő esetleges újabb férjhezmenetelének esetére is kiterjedően határozta meg. (K. P. I. 1553/1941.).

108. Alperes a felperestől adásvételi szerződéssel megvett ház vételárát a felperes által beszerzendő törlési engedély szolgáltatása ellenében tartozott megfizetni. A felperes ezt a törlési engedélyt az alperesnek mindeddig nem adta át. Az alperes a megvett ingatlan egy részének birtokába lépett és ezt jelenleg is birtokában tartja. Azt a kérdést kell eldönteni, hogy az alperes ilyen tényállás mellett kötelezhető-e a hátralékos vételár bírói letétbelyezésére? A *visszterhes szerződés teljesítését mind-egyik fél csak abban az esetben követelheti, ha a szerződés kötelezettségének maga is eleget tett.* A felperes azzal, hogy a törlési engedélyt az alperes részére nem szolgáltatta, szerződéses kötelezettségének teljesítését elmulasztotta. Az alperes tehát a vételár megfizetésére nem is kötelezhető. Azonban az alperes az ingatlan egy részét birtokában tartja s ha ezt ellenszolgáltatás nélkül tenné, azt jelentené, hogy az ingatlan birtokában levő részének hasznát megfelelő visszteher nélkül élvezné. Irányadó tehát a Kúria 39. számú teljesülési határozata, amely szerint akkor, amikor a vevő a zálogjoggal terhelt ingatlant már birtokolja, az eladó a vételárnak bírói kézhez letételét követelheti és a bíró a fennforgó viszonyok tekintetével kötelezheti a vevőt, hogy a vételárat, mindamelllett, hogy a zálogjog fennáll, bírói kézhez fizesse. Ilyen esetben azonban felperes a letétbe helyezett vételárnak részére való kiutalását csak a törlési engedély kiszolgáltatása ellenében követelheti. (K. P. VII. 2494/1941.).

A közjegyzői gyakorlatot közvetlenül érintő határozatok

109. *Örökség visszautasítása.* A tényállás alapul vételével az anyagi jognak megfelelően annak a helyzetnek kellett volna előállnia, hogy az örökség I. r. alperes visszautasító nyilatkozata folytán nem IV. r. alperesre, hanem azokra száll át, akik az öröklésre hivatva lettek volna az esetben, ha az I. r. alperes az örökség megnyitakor nem élt volna már, vagyis I. r. alperes leányaira és ezek visszautasító nyilatkozata esetén a II. és III. r. alperesekre, I. r. alperes unokáira, ezzel szemben a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv szerint a kir. közjegyzőnek, — a felebbezési bíróság helyes megállapítása szerint — téves jogi álláspontja folytán a felek nem I. r. alperes leányait, hanem IV. r. alperest tekintették örökösnek, aki a törvény szerint neki nem járó hagyatékat elfogadta s ebben a minőségben a hagyatéki ingatlan jutalékot II. és III. r. alpereseknek ajándékozta, miután ő maga azt örökölni nem kívánta.

Ez a téves jogi állásfoglalás és az annak folyományaként bekövetkezett átruházás s a hagyatéknak ennek megfelelő módon történt átadása azonban nem alkalmas annak a jogi következtetésnek a levonására, hogy az I. r. alperes, aki feltétlen visszautasító nyilatkozatot tett, bárki javára az örökségről rendelkezni kívánt volna. — Minthogy pedig olyan esetben, amikor a hivatott örökös az örökséget visszautasította, az örökség a visszautasító nyilatkozat következtében a visszautasító örökös rendelkezése alá egyáltalában nem kerül és figyelemmel a 17. sz. jogegységi döntvény indoklásában kifejtett jogi elvekre is, a valóságos jogi helyzet az, hogy I. r. alperes egyszerű visszautasító nyilatkozata folytán a IV. r. alperes közt egyrészt, II. és III. r. alperesek között, másrészt létrejött ajándékozási szerződés nem tekinthető olyannak, mely az I. r. alperessel való összejátszás eredménye lett volna, s így a hitelező nem támadhatja meg I. r. alperes cselekményét, mint olyant, amely harmadik személlyel való összejátszás folytán az ő érdekeinek kijátszására szolgált volna, mert az örökös jogosult az örökséget a hitelező érdekeire való tekintet nélkül is visszautasítani. — II. és III. r. alperesek jogszerzése pedig annál kevésbé támadható meg, mert az I. r. alperes leányainak visszautasító nyilatkozata folytán a hagyatéki ingatlanoknak I. r. alperes által visszautasított részét a IV. r. alperessel kötött ajándékozási szerződés nélkül is törvényes öröklés címén mint az örökhagyó közvetlen örökösei megszerezték volna. — Nem sértett tehát anyagi jogszabályt a felebbezési bíróság a kereseti igény elutasításával. — Ennek az állásfoglalásnak a helyességét az sem érintené, ha hasonló esetekben a büntető bíróság az örökség visszautasítását az 1932:IX. t.-c. 1. §-ába ütköző hitelsértés büntettként minősítette volna is, mert az ily határozatok ebben az ügyben nem kötelezők s mert a kielégítési alapul szolgáló vagyon elvonásáról a jelen esetben ezért sem lehet szó, mert a hagyatéki vagyont I. r. alperes, a felperes hitelező adása a visszautasítás folytán egyáltalában meg sem szerezte s így az alperes részére kielégítési alapul sohasem szolgált. (K. P. V. 4649/1941.).

110. *Illetékesség hatálytalan kikötése.* A Pp. 639. §-a értelmében a házassági perek a kir. törvényszék kizárólagos hatáskörébe tartoznak. Az állandóan követett bírói gyakorlat értelmében a Pp. 695. §-a alapján kifejlődött s a kir. Kúria 411. számú elvi határozatában is érintett jogszabálynak megfelelően a házastársi vétkességgel szoros összefüggésben álló végleges nőtartás kérdése a házassági perrel elválaszthatatlanul össze van kapcsolva. Ebből okszerűen következik az, hogy a bontóperben való törvényszék illetékessége a végleges nőtartási igény érvényesítése kérdésében is kizárólagos. Ez a szabályozás összefügg a Pp. 2. §. 1. bekezdésében és a XI. címében foglalt azzal a rendelkezéssel, hogy a járásbírók hatásköre a bontóperrel egybekapcsolott kérdésekre ki nem terjedhet. Következésképp a végleges nőtartás kérdése akár ítéletben, akár egyezségben nyer előzetes megállapítást, bármely vonatkozásban a házasság felbontása után is a bontóper bírósága elé tartozik. A *kizárólagos illetékességgel szemben hatálytalan a házastársak között kötött közjegyzői okiratba foglalt megállapodásnak az a része, amely szerint felek a járásbírók illetékességének magukat alávetették.* E tekintetben ugyanis a felek szabadon nem rendelkezhetnek, mert a Pp. 45. §-a értelmében az illetékesség alávetés csak olyan vagyoni jogi perekben történhetik, amelyekben a törvény kizárólagos illetékességet nem állapít meg. (K. P. III. 1045/1941.).

Szerkesztői üzenetek.

P. I. dr. E közlöny korlátozott terjedelme ezidőszerint alig teszi lehetővé azonos kérdések felett széles mederben való viták lefolytatását. Különösen nem ha a reflexió olyan terjedelmes, mint a jelen esetben. Ez által az önálló cikkek szorulnak ki a lapból, ami viszont a lap kívánatos változatosságára volna káros hatással. Ezekre való tekintettel a reflexiók közlésétől el kellett tekintenünk annyival is inkább, mert a kérdéses cikk alaptétele végeredményben a Kúria legújabb állandó gyakorlatának és a Magánjogi Törvénykönyv tervezete 140. §-ában elfoglalt álláspontnak megfelel. Egyébként őszinte örömünkre szolgál, ha a kartársak a szerkesztés nehéz munkájában segítségünkre sietnek. Várjuk ezt a segítséget a jövőben is lehetőleg önálló cikkek rendelkezésünkre bocsátásával.